PARLAMENTO EUROPEO EVROPSKÝ PARLAMENT EUROPA-PARLAMENTET
EUROPÄISCHES PARLAMENT EUROOPA PARLAMENT ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ EUROPEAN PARLIAMENT
PARLEMENT EUROPÉEN PARLAMENTO EUROPEO EIROPAS PARLAMENTS
EUROPOS PARLAMENTAS EURÓPAI PARLAMENT IL-PARLAMENT EWROPEW EUROPEES PARLEMENT
PARLAMENT EUROPEJSKI PARLAMENTO EUROPEU EURÓPSKY PARLAMENT
EVROPSKI PARLAMENT EUROOPAN PARLAMENTTI EUROPAPARLAMENTET

Страсбург, 23 октомври 2007 г.

ДОГОВОРЪТ ОТ ЛИСАБОН

На 19 октомври 2007 г. в Лисабон, държавните и правителствени ръководители постигнаха споразумение по въпроса за Договора за реформиране, завършващ Междуправителствената конференция (МПК).

Новият договор ще подобри дееспособността на Съюза като увеличи ефективността на институциите и на механизмите за вземане на решение, по-специално по отношение на нови глобални предизвикателства - а и въпроси, важни за гражданите - като например измененията на климата, международния тероризъм, трансграничната организирана престъпност и по-нататъшното разширяване.

Договорът от Лисабон ще подобри също така демократичната надеждност на Съюза и принципите на правовата държава, като утвърди целите и ценностите на Съюза.

Новият договор за реформиране се явява изменение на Договора за създаване на Европейския съюз (ДЕС) и на Договора за създаване на Европейската общност, който ще бъде преименуван в Договор за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). На двата договора ще бъде отреден еднакъв правен ранг.

Макар че новият Договор вече не е конституционен по своята същност, той запазва повечето важни успехи от Конституцията по отношение на демократичната легитимност, ефективност и подобряване на правата на гражданите (с известни съществени изключения за Обединеното кралство и други държави-членки):

1. Един от членовете в началото на ДЕС дефинира ясно ценностите, на които се основава ЕС. Друг текст определя целите на Съюза.

2. Хартата на основните права става правно обвързваща и има същия правен ранг както договорите, макар че нейният текст няма да бъде включен в договорите. В резултат на настоятелността на представители от ЕП по време на

междуправителствената конференция, Хартата ще бъде тържествено прокламирана на пленарно заседание на Парламента от председателите на Парламента, Съвета и Комисията на 12 декември 2007 г. и впоследствие публикувана в Официалния вестник. Прокламирането ще отрази специфичната същност на Хартата и ще увеличи нейната видимост. Членът от Договора, който придава на Хартата правно обвързващ характер ще се позовава на гореспоменатата прокламация. Протокол ще изброява специфичните мерки за Обединеното кралство и Полша, като постановяват изключения с оглед юрисдикцията на Съда на Европейските общности и националните съдилища за защита на правата, признати от Хартата.

3. Проектът за Договор предвижда нова правна основа за присъединяване на Съюза към Европейската конвенция за правата на човека. Съветът ще решава с единодушие, със съгласието на Европейския парламент и одобрението на държавите-членки.

4. Макар че разпоредбите относно гражданството ще бъдат в ДФЕС, концепцията за европейско гражданство зае отново полагащото ме се място и благодарение на настоятелността на представителите на ЕП сега се намира в член 8 от ДЕС както следва: "*Всеки гражданин на държава-членка е гражданин на Съюза. Гражданството на Съюза се явява в допълнение на националното гражданство и не го заменя.*"

5. Засилено е участието на гражданите в демократичния процес, особено чрез правото на гражданите на инициатива, което позволява най-малко едни милион граждани от значителен брой държави-членки да приканят Комисията да излезе с инициатива в конкретна област.

6. Процедурата по съвместно вземане на решение съществено е разширена (както бе визирано и в Конституцията) и се превръща в обичайната законодателна процедура. В резултат на това Европейският парламент се превръща в равностоен участник в законодателния процес на 95% от законодателството на ЕС.Участието на Парламента увеличава демократичната легитимност на Европейското законодателство.

7. Новата бюджетна процедура гарантира пълен паритет между Парламента и Съвета в одобряването на бюджета в неговата цялост (отменено е разграничението между задължителни и незадължителни разходи) и на многогодишната финансова рамка, която става правно обвързваща.

8. Гласуването с квалифицирано мнозинство става общо правило в Съвета. Дефиницията за него като двойно мнозинство от 55% от държавите, представляващи 65% от населението е запазено както в Конституцията (докато най-малко 4 държави-членки са необходими, за да съставят блокиращо малцинство), макар че то няма да влезе в сила до 2014 г. То също така ще е предмет на тригодишен преходен период до 2017 г., през който едно решение може да бъде блокирано в съответствие с правилата за гласуване, предвидени в Договора от Ница. Освен това един нов механизъм, основаващ се на "компромиса от Иоанина"

предвижда, че дадено малцинство от държави-членки може да поиска преразглеждане на законодателно предложени преди приемането му. Съгласно приложената декларация към новия Договор, този механизъм ще придобие правен статут с решение на Съвета. Протокол, договорен в последните часове на МПК постановява, че Съветът може да оттегли или измени това решение само след предварително разискване в Европейския съвет, който трябва да постигне консенсус.

9. Нещо повече, ще бъде по-лесно от сега да се използва засиленото сътрудничество. Парламентът трябва да даде своето съгласие.

10. Един нов, постоянен Председател на Европейския съвет (избран за две и половина години от държавните и правителствени ръководители) ще председателства и тласка напред тази дейност. Той ще гарантира подготовката и последователността на работата на Европейския съвет, ще преследва осъществяването на сближаването и консенсуса в рамките на Европейския съвет и представя доклад пред Европейския парламент след всяка негова среща.

11. Междуправителствената конференция постигна съгласие относно състава на Парламента въз основата на предложението, направено от Парламента с прибавянето на едно място. Това място ще бъде отпуснато на Италия. В резултат на това Парламентът ще бъде съставен от 750 членове плюс неговия Председател.

12. Председателят на Комисията ще бъде избиран от Европейския парламент с мнозинство от съставляващите го членове. Кандидатът ще бъде предложен на Парламента от Европейския съвет, който ще номинира кандидата с квалифицирано мнозинство, като взема предвид резултатите от изборите за Европейски парламент и след провеждането на подходящи консултации. Парламентът ще гласува също така и състава на цялата Комисията, включително Върховния представител по външните работи, който ще бъде същевременно заместник-председател на Комисията.

13. За да се гарантира ефективността на Комисията, нейният числен състав ще бъде намален: след 2014 г. тя ще бъде съставена от такъв брой комисари, който отговаря на две трети от броя на държавите-членки. За да се гарантира равнопоставеността между държавите-членки се въвежда ротационна система, която осигурява представителство за всяка държава в два от три поредни състава. От момента на влизането в сила на Договора за реформиране до 2014 г. Комисията ще бъде съставена от по един представител от всяка държава-членка (включително заместник-председателят /Върховният представител по външните работи).

14. Създаването на Върховен представител по външните работи, съвместяващ две длъжности, който ще председателства Съвета по външните работи и който ще бъде един от заместник-председателите на Комисията, ще гарантира последователността на цялата външна дейност на Съюза. Той ще бъде посочен от Европейския съвет със съгласието на Председателя на Комисията. Като заместник-председател на Комисията неговото назначаване ще бъде подложено на гласуване в рамките

гласуването за цялата Комисия от страна на Парламента. По инициатива на представителите на ЕП в последния момент на междуправителствената конференция беше договорена декларация, в която се гарантира правото на Парламента да участвува в назначаването на временно изпълняващия длъжността Върховен представител.

15. Запазен бе изцяло напредъкът, постигнат в сферата на Общата външна политика и политика на сигурност като цяло, включително колебливия прогрес в подобряването на ефективността във вземането на решения и създаването на Европейска служба за външна дейност, която да подпомага Върховния представител и да гарантира последователността на цялата външна дейност на Съюза.

16. В областта на отбраната онези държави-членки, които имат капацитет и готовност за това, могат да разработят структурирано сътрудничество, което може да доведе до обща отбранителна система. Включена беше солидарна клауза: ако една държава-членка е жертва на въоръжена агресия на нейна територия, останалите държави-членки я подпомагат с всички възможни средства.

17. Зоната на свобода, сигурност и правосъдие се включва в общностния метод на политиките, разширяват се съвместното вземане на решения и гласуването с квалифицирано мнозинство, макар инициативата на държавите-членки да остава възможна в определени случаи. Включването в общностния метод на политиките се комбинира с известни "аварийни спирачки", позволяващи на държавите-членки да отнасят определени въпроси до Европейския съвет, когато са засегнати техни жизненоважни интереси в тази област. В тези случаи се процедира по метода на засиленото сътрудничество. Изключенията за Обединеното кралство и Ирландия са заложени в специални протоколи (механизъм на участие/неучастие).

18. Юрисдикцията на Съда на Европейските общности се разширява върху всички дейности на Съюза с изключение на Общата външна политика и политика на сигурност (но включва контрола над мерките, ограничаващи индивидуалните права).

19. Въвежда се единна правосубектност на Съюза и се премахва структурата по стълбове, така че общите политики в сферата на свободата, сигурността и правосъдието да влизат в метода на политиките на Общността. Общата външна политика и политика на сигурност е предвидена и уредена в ДЕС (докато други сектори от външната дейност на ЕС са уредени от ДФЕС) и продължава да се управлява от специфични процедури по вземане на решение.

20. Въвежда се ясно и точно разграничаване на компетенциите, придружено от клауза за гъвкавост, подобна на съществуващата, но в която сега Парламентът трябва да дава своето съгласие.

21. В допълнение на така наречената процедура за "жълт картон" (ако една трета от националните парламенти отхвърлят законодателно предложение, Комисията го преразглежда) бе въведен нов механизъм, който да позволява на националните парламенти да контролират прилагането на принципа на субсидиарността: ако просто мнозинство от национални парламенти гласуват становище, че дадено законодателно предложение не зачита принципа на субсидиарността, и Съветът или Парламентът изрази съгласие с тези национални парламенти, предложението се отхвърля.

22. Въвежда се новата правна основа за енергетиката (засилена), патентите, туризма, спорта, космоса и административното сътрудничество, а политиката за околната среда е допълнена с оглед измененията на климата.

23. Една нова хоризонтална "социална" клауза гарантира, че при дефинирането и прилагането на своите политики, Съюзът ще взема предвид такива изисквания като насърчаването на "висока степен на заетост", "адекватна социална защита", "борба срещу социалното изключване" и "висока степен на образование, обучение и защита на човешкото здраве".

24. Специфична правна основа признава по-специално характеристиките на услугите от общ икономически интерес. Загрижеността на Съюза в тази област се допълва от още един протокол.

25. Нормативната йерархия се запазва като разграничение между законодателни актове, делегирани актове и актове за прилагане, макар че термините "закон" и "рамков закон" да бяха изоставени в полза на запазването на настоящата терминология (директиви, регламенти и решения). Парламентът и Съветът ще имат еднаква власт по отношение на дефинирането на начините за контролиране на делегираните актове и актовете за прилагане (комитология).

26. Европейският парламент добива засилена роля в процедурата по преразглеждане на договора: той получава право на инициатива, той е част от Конвента, която ще стои в основата на новата проста процедура по преразглеждане и неговото съгласие е необходимо, ако съветът не желае да свиква Конвента в случай на малки промени.

27. Запазени са опростените процедури за изменение и допълнение на договорите, предложени от Конституцията по отношение на политиките и процедурите:

    - частта на ДФЕС, засягаща вътрешните политики и действия може да се изменя с единодушно решение на Европейския съвет с одобрението на държавите-членки (след консултации с ЕП);

    - друга опростена процедура позволява прехвърлянето от решения, взети с единодушие към такива с квалифицирано мнозинство в съвета или от специалната законодателна процедура към обикновената законодателна процедура (съвместно вземане на решение) с единодушно решение в Съвета с одобрението на ЕП. Ако даден национален парламент има възражения,

решението не може да бъде прието. В такъв случай се прилага само просто преразглеждане на Договора.

И накрая, ДЕС ще съдържа клауза за напускане, определяща начина и процедурите, с които дадена държава-членка може да напусне Съюза. Необходимо е съгласието на Европейския парламент.